

môtah, kjer se s plugam zraven ne more, bi bilo práv, če bi jo gorjanci za pičo živine sadili. Ravná se z njo, kot s krompirjem, samo de toliko obdelovanja in osipanja ne potrebuje. Mesca kozoperska se ji perrežejo stebila, ktere posušene in razrezane živina čez zimo rada jé. Debelši stebila se za kurjavo porabijo. Na spomlad se podzemljice iz zemlje skopljejo in kakor krompir živini pokladajo. Pri kopanju vselej toliko podzemljice na njivi ostane, de jih je za novo seme dovelj. Pridelk laškice je večidel na pol manjši, kakor od krompirja; včasih je pa tudi krompirjevemu pridelku enak. Kér na Krajskim obilno krompirja za pitanje prešičev potrebujejo, jim laškico z veselím sercam perporočim.

Komen 5. maliga travna 1847. Anton Bandel.

Pregled lanjske letine po celim svetu.

(Konec.)

Po nemških deželah *Saksonskiga, Anoverskiga, Brunšviškiga, Meklenburškiga, Bavarskiga i. t. d.* je bila sploh srednja letina; semtertje je rijà žitu zlo škodvala; krompir je večidel močno pognjil. V *Belgii* se lan ni nič kaj obnesel. Na *Heskim* in *Badenskim* je terta dala neizmerno veliko in práv dobriga vina.

Na *Švajcarskim* so ozimniga žita srednjo méro pridelali, jariga malo, krompirja pa še menj.

Na *Francozskim*, akoravno se je v enih krajih nektero žito práv dobro obneslo, so imeli posebno v gornjih krajih, srednjo letino, v spodnjih pa zavoljo hude vročine in suše clo slabo; krompir je po celi deželi hudo gnjil; sena je bilo obilo, otave pa práv malo. Vina so nar več pridelali; pravijo, de ga je več in de je tudi boljši, kot 1834. leta.

Na *Angležkim* je bila slaba žitna letina; krompir je večidel povsod pognjil, posebno pa na *Irskim* in v *Šotlandii*, kjer sedež taka lakota razgraja, de je ni moč popisati.

V *Danskim (Dænemark)* ni bila letina veliko boljši kot na *Angležkim*; pšenice so nar več imeli, družih pridelkov pa práv malo; krompir jim je zlo pognjil.

Na *Švedskim* in *Norveškim* je bilo reží in pšenice dovelj, ječmena in krompirja pa práv malo. Nakó sili so sená veliko, otave pa malo.

Na *Laškim* niso kot navadno svile (žide) pridelali. V *Sicilii* je bila sploh slaba žitna letina, huda suša je vinograde in oljske gore tako poškodvala, de niso skorej nič ne vina ne olja pridelali. Na *Rimskim* je bilo žita in živinske piče na kupe.

Na *Španjskim* in v *Portugalu* so imeli práv slabo spomlad. Sadju, terti in oljki so pozni sreži močno škodvali. Krompir je tudi tukej hudo pognjil. Pšenica se ni povsod obnesla, kakor so kmetovavci pričakovali. Ječmena in turšice so komej tretji dél od družih let pridelali. Pertlični debel grah, ki ga „grande bico“ imenujejo, jim je kot krompir gnjil.

Na *Poljskim* je bila grozno slaba letina. Ozimino, kar je niste pomladanjski mraz in srež pokončala, je pa rijà vzela. Jarino ste huda suša in vročina takó poškodvale, de so jo práv malo našeli; krompir je pa vès pognjil.

Na *Turškim* je bila srednja letina, razun *Anatolije* in *Palestine* ali svete dežele, kjer je dolga suša večidel vse sadeže posmodila, torej se ni čuditi, de je sedež v teh krajih velika lakota. Na *Gerškim* je bila precéj dobra letina.

V *knežijah na Donavi* so imeli žita vsih plemen na kupe. Samo želoda je bilo malo; torej niso mogli po navadi prešičev pitati.

V *severni Ameriki* niso že 20 let take letine imeli, kot je bila lani. *Amerikanske* žitnice so nasute

pšenice in turšice, ktero mislijo žitni kupci v drugih krajih, posebno na *Angležkih* tergih drago prodajati.

V južnih krajih *Rusovske dežele* je bila práv dobra žitna letina; posebno dobro se je obnesla pšenica, rež in ječmen, razun tistih krajev, v kterih so bile kobilice vso setev pokončale. V dveh dneh ni bilo ne na vertih ne na polji skorej nobeniga zeleniga listka viditi, kamor so se cele trume teh požrešnih žival vsedle; žito še ne popolnoma zrelo, je bilo v nekih urah popolnoma pokončano. — V severnih krajih je bila letina pa veliko slabši od poslednjih let; krompir se je tudi tu slabo obnesel.

Slovenski besédnik za poduk in kratek čas.

(Dalje.)

Kmetiški stan kruh prideluje; on je tedaj nar potrebníši stan; brez živeža živeti in brez kmetiškega stanú svet obstati ne more; on je za deželo to, kar je pri deblu penj s koreninami. Poškodovaj in nasekaj penj, odreži korenine, in celo drevo ti bode poginilo in usahnilo; kar kmetiškemu stanu škoduje, celo deželo in vse stanove slabí. Če je pa kmetiški stan premožen, zadovoljen in za svoj stan primerno podučen in izobražen, se more po pravici reči, da je dežela blazena in krepka. Zató od nekoliko časa nar bolj izobraženi možjé vžgani od ljubezni do bližnjega in do svoje domovine, marljivo mislijo, se pogovarjajo, svetujejo in pišejo, kako bi se ta imenitni stan še na viši stopnjo blažnosti povzdigniti dal. Take plemenite misli se najdejo tudi v nemški knjigi, ki govori od stanú českých kmetov pod nadpisom: „Böhmische Bauernzustände im Interesse der Landeskultur und des Nationalwohlstandes von Dr. F. A. Brauner. Wien bei Schmidt et Leo 1847.“ Mi želimo, da bi te bukve naša svetovna in duhovska gospoda in naši domorodci zvesto brali, in bravši jih na svoj rod in svojo domovino mislili. Veči dél tudi od naše dežele in od naših kmetov veljá, kar se tu od českých pové; zraven pa še karbodi ostane bravcu, da še sam dalje misli, kar mu njegovo žlahtno serce kaže.

Slovenci se štejejo k sledečim škofijam: K velikí škofii Goriški, k Ljubljanski, Kerški (v Celovcu) k Labudski (v Šent-Andrežu), k Sekovski (v Gradcu), k Videmski (Udine), k Teržaško-Kopriški (v Terstu). Na Ogerskim v železni in saladski varmedji je tudi 52,000 Slovincov, prebivajo v 160 vaséh in imajo 18 katoliških in 4 protestanske fare. —

Sarajevo je poglavitno mesto v Bosni na Turškim; kjer so veči dél sami Slovani in kristjani, ení katoliški, drugi pravoslavni, kakor jim mi pravimo, staroverci. Minulo jesen je cela kristjanska sosedščina, — katoliška in pravoslavna — sklenila šolo ustanoviti, v kateri bi se narodni jezik in drugi potrebni nauki učili. Spomladi mislijo, da se bode začela. — To so kristjani, ki v bratovski ljubezni se v plemenitih opravilih podpirajo, in kristjansko ljubezen v djanji skazujejo!

Voglej je bilo že ob času Kristusovim veliko in imenitno tergovalsko mesto na jadranskim morji. Silno veliko je bilo v Vogleji domačih ljudí, silno veliko pa tudi neznanih tergovcov in drugih ptujcov. Stari pisatelj Strabon (I. 5.) piše: Voglej je tergovalsko mesto za rodove ilirske, kteri po Istru prebivajo. Sveti apostelj Marka je tukaj sveto véro oznanoval in kristjansko sosedščino (občino) svojemu drugu in pomagavcu svému Hermagoru izročil.

(Dalje sledí.)

Iz Rima.

Ni davnej, kar so poklicali sveti Oče Papež vse veči kmetovavce blizo Rima skupej, in so jim oznanili,

de bojo vse Rimski deržavi lastne zemljiša, ki so dosihmal zapušene ledine bile, obdelati dali, de se bo ob času pomanjkanja in potrebe več pridelka dobivalo. Po tem izgledu — so rekli sveti Oče — pa upajo, de bo tudi sleherni kmetovavec svoje ledine in gmajne obdelovati začel in takó ne le svoje dohodke poboljšal, ampak tudi premoženje cele dežele povikšal. Če bi se pa utegnil kdo braniti, to storiti, bojo Oče Papež sami to obdelovanje v občinski prid svoje dežele prevzeli. — Tudi Pontinsko močirje so ukazali bolj pridno na suho devati in več rajža sejati. — Vsim mniham Rimske dežele so ukazali, dohodke in stroške vsaciga samostána (kloštra) natanjko skazati, zató, de se bojo vsi dohodki, ki so čez potrebe sleherniga samostána, za poplačanje deželniga dolga in v občni prid obrnili; nasproti pa so tudi obljubili, za vse potrebe mnihov zvesto skrbeti. — Tudi v svoji lastni hiši so sveti Oče vse nepotrebne stroške prepovedali in ukazali, na unanjo krasoto le toliko obrniti, kar se spodobi. — Poslednjič bo našim bravam tudi všeč, tisto lepo pismo brati, ki so ga Piji IX. précej po zvolitvi za Papeža svojim trem bratom v laškem jeziku pisali, in kteriga so nam v laškem in slovenskim jeziku za Novice pridni gosp. J. W.—g poslali, ki so ga po prijatlu iz Sinigalije prejeli. Takóle se glasi:

„Preljubeznjivi bratje, Gabriel, Jožef in Kajetan!“

Rim 16. rožniga cveta 1846.

„Milostljivi Bog, ki ponižuje in povišuje, je hotel „povzdigniti mojo revšino k nar večji oblasti zemlje. — Naj se zgodi vselej njegova presveta volja! — Poznam „nekoliko nezmerno téžo tako velikih dolžnost, in poznám v enaki méri tudi svojo slabost, in skorej bi „rekel, preprosto premožnost svojiga uma. — Recite moliti, in molite za mene. — Volitev je terpela le 48 ur.“

„Ako bi mestjani hotli kaj storiti v obhajanje veselja, prigovoríte jim, kakor je moja volja, de denár, „kteri bi imel biti zató potrošen, naj bode obrnjen v „druge reči koristne za mesto, po razsodbi gonfalonerja „in starašinov.“

„Vas pa, svoje ljube brate, serčno objamem v Jezusu Kristusu; in ne razveselujte se nad menoj, temuč „obmilovajte svojiga brata, kteri vam vsim da Apostolski blagoslov.“

Piji IX. s/r.

Dopis gospoda misijonarja Ignacija Knobleherja iz turške Azije.

Iz rok visociga Gospoda smo prejeli za Novice sledeče pismice, ki ga je naš častitljivi misijonar gosp. Ignaci Knobleher iz Barúta (Beyrut) 15. dan pretečeniga mesca pisal. Barut je precéj veliko mesto Sirije v Turški Azii, leži poleg morja na prijetni visočini in ima okoli 20000 prebivavcov, ki so večidel kupci. Sirija pa je sveta dežela, kjer je bil naš izveličar rojen, kjer je živel in umerl. Naši bravci bojo tedej gotovo iz te dežele, kjer ima skorej vsak kamniček zgodovinsko pomenljivost, sleherni pismo z velikim veseljem brali, posebno tudi zató, kér je od domorodeca pisano, ki zde tamkej sveto službo opravlja.

Sedanji prebivavci teh krajev (turške Azije), kterih število čez 11 milijonov znese, so Turki, Sirjani, Gerki, Armenci, Lasi, Georgijani, Arabci, Judi, Turkomani, Kurdi, Nozarji, Druzi, Manoriti in Cigani; — poglavitna véra teh narodov je muhamedanska, pa je tudi nekaj kristjanov in judov; Druzi imajo mešanco iz kristjanske, muhamedanske in ajdovske vére; Nozarji in Kurdi imajo zgol ajdovske opravila.

Ta kratki popis smo namenili tistim bravam, kterim je popisani del svetá neznan, de bojo prihodnje pisma gosp. Knobleherja lože razumeli, ktere bo on iz imenovanih deželá pisal in ktere so nam visoki Gospod za Novice obljubili. Pričijoče pismice je le kratek vvod prihodnjih daljših popisov, kterih imamo od njega pričakovati; poslušajmo, kaj iz Barúta piše:

„Ravno zde sim prišel v Barut iz Gazimskiga „zborstva (kolegija) z Libanona, kjer sim od veliciga „serpana lanjskiga leta učenik bil, pa tudi v bližnjim kraji „med ljubimi Maroniti misijonsko službo opravljal. Po „jutersnjim se bom na Francozki vojni barki v Jafo „podal in od ondod naprej v sveto deželo. Čez 4 tedne „se bom zopet v Barut vernil, in se 16. dan maliga „travna na parabrodu po morji v Aleksandrijo (poglavitno mesto doljniga Egipta v Afriki) podal, od kodar „bova potem s gospodam škofam čez Egipt, Nubijo „i. t. d. v notranjo Afriko šla. Gospod Bog je moje „dosedanje misijonsko prizadevanje milostljivo blagoslovil, s kteriga pomočjo upam za razširjanje naše svete „vére v teh krajih še kaj več storiti.“ — — —

Ignaci Knobleher, apostoljski misijonar.

Urno, kaj noviga?

(Milostljivi Teržaško-Kopriški škof gosp. gosp. dohtar Jernej Legat) so bili prvo nedeljo po veliki noči v Gorici od Njih ekscelencije, milostljiviga kneza in velikiga škofa gosp. gosp. Lušina, za škofa imenovanih škofij častno posvečeni; pretečeno nedeljo (18. dan tega mesca) so pa bili z veliko slovesnostjo na Njih škofijski sedež v Terstu vpeljani. Drugo pot bomo od tega veseliga obhajanja kaj več povedali.

(Zidanje Ljubljanskiga kolodvora (Bahnhof) za železnico) se bo začelo maliga serpana, de bo zidôvje do zime pod streho prišlo. Ljubljanski kolodvor, ki pride blizo Molinove predilnice, je kolodvor družiga reda in bo — kakor smo slišali — 800 sežnjev dolg. — Železnica do Ljubljane bo mende do jeseni prihodnjiga leta dokončana.

(Družba zoper terpinčenje žival v Lincu) je postavila 2 premii eno z 20, eno pa z 10 cekini za 12 lepih podučivnih povést enaciga zapopadka, kakoršniga so male povesti s podobami bile, ktere je Goriška družba našim Novicam pred dvema letama perložiti dala. Obsežik vsih 12 v nemškem jeziku spisanih povést mora nar manj dve pôli v natisu znesti; do konca Velikiga travna mora delo dokončano in imenovani družbi izročeno biti.

(V Lincu) se je 17. dan pretečeniga mesca v mestni kazini velika družba zbrala, ki se je za pokušnjo s konjskim mesam gostila; posebno jim je tisto mesó dišalo, ki je bilo pečeno kot zajčje ali sernje mesó in kteriga niso mogli prehvaliti.

Današnjimu listu je perdjan deseti del kemije.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	17. Maliga travna.		12. Maliga travna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	3	3	3	6
1 » » » banaške....	3	—	3	10
1 » Turšice.....	1	55	2	12
1 » Soršice.....	—	—	2	40
1 » Reži.....	2	22	2	23
1 » Ječmena.....	1	46	2	—
1 » Prosa.....	1	46	1	50
1 » Ajde.....	1	30	1	30
1 » Ovsá.....	1	5	1	1